

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЇ, ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ
КАФЕДРА БІОЛОГІЇ ЛЮДИНИ ТА ІМУНОЛОГІЇ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри біології людини
та імунології
протокол № 1 від 21 серпня 2020 р.
завідувачка кафедри
 Олена ГАСІЮК

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ/ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Біобезпека, біозахист та біоетика

Освітня програма «Ботаніка»
Спеціальність 091 Біологія
Галузь знань 09 Біологія

Херсон 2020

Назва навчальної дисципліни/освітньої компоненти	Біобезпека, біозахист та біоетика
Викладач (і)	Бесчасний Сергій Павлович
Посилання на сайт	http://www.kspu.edu/About/Faculty/Faculty_of_biolog_geograf_ecol/DepartmentofHumanBiologyandImmunology.aspx
Контактний тел.	191
Е-mail викладача	beschasnyis@gmail.com
Графік консультацій	Кожної п'ятниці з 9.00 до 15.00 (за тижнем Б)

1. Анотація курсу. Біобезпека являє собою процедуру збереження своєї біологічної сутності, біологічних якостей, системоутворюючих зв'язків та характеристик, які попереджають широкомасштабну втрату біологічної цілісності, яка може мати місце у результаті запровадження чужорідних форм життя у вже укладену екосистему, уведення чужорідних вірусних або трансгенних генів або пріонів, бактерального забруднення їжі, впливу генної терапії або забруднення природних ресурсів.

2. Мета та завдання курсу: дисципліна розкриває основні принципи біологічної безпеки, знання яких, перш за все, є необхідним для працівників науково-дослідних установ біологічного профілю. Курс знайомить із найважливіші законодавчими документами, що стосуються біологічної безпеки та біологічного захисту. Курс передбачає оволодіння основними біотичними принципами, яким необхідно керуватися під час роботи з біооб'єктами.

3. Компетентності та результати навчання

Під час вивчення навчальної дисципліни «Біобезпека, біозахист та біоетика» формуються наступні **спеціальні (фахові, предметні) компетентності:**

ФК 1. Здатність до поглиблення теоретичних та методологічних знань у галузі біологічних наук і на межі предметних галузей..

ФК 2. Здатність застосовувати знання у професійній діяльності з урахуванням новітніх досягнень, у т.ч. для дослідницької роботи.

ФК6. Розуміння необхідності збереження біорізноманіття, охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування.

ФК 8. Здатність виконувати роботу з дотриманням правил біологічної етики, біобезпеки, біозахисту..

ФК 9. Здатність планувати і проводити наукові дослідження в галузі біології і на межі предметних галузей, здійснювати їх інформаційне, методичне, матеріальне забезпечення, інтерпретувати дані і робити висновки, готувати результати наукових робіт до оприлюднення.

ФК 12. Вміння формулювати задачі моделювання, створювати моделі об'єктів і процесів у живих організмах та їхніх компонентах із використанням математичних методів й інформаційних технологій.

Загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність до пошуку та аналізу інформації з використанням різних джерел, у т.ч. результатів власних досліджень.
- ЗК 4. Здатність виконувати професійні функції і проводити дослідження на відповідному рівні у галузі біологічних наук і на межі предметних галузей.
- ЗК 5. Здатність діяти із дотриманням морально-етичних норм професійної діяльності і необхідності інтелектуальної чесності..
- ЗК 6. Здатність до прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.
- ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу інформації в галузі біології і на межі предметних галузей.
- ЗК 9. Здатність користуватися сучасними інформаційними технологіями та аналізувати інформацію в галузі біології і на межі предметних галузей.
- ЗК 10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- ПРН 2. Використовувати бібліотеки, інформаційні бази даних, інтернет ресурси для пошуку необхідної інформації.
- ПРН 3. Знаходити шляхи швидкого і ефективного розв'язку поставленого завдання, генерування ідей, використовуючи отримані знання та навички.
- ПРН 4. Представляти результати наукової роботи письмово (у вигляді звіту, наукових публікацій тощо) та усно (у формі доповідей та захисту звіту) з використанням сучасних технологій, коректно вести дискусію.
- ПРН 5. Визначати свій внесок у справу, здійснювати злагоджену роботу на результат з урахуванням суспільних, державних і виробничих інтересів.
- ПРН 6. Знати основні правила біологічної етики, біобезпеки, біозахисту, основні підходи до оцінки ризиків за умов застосування новітніх біологічних, біотехнологічних і медико-біологічних методів та технологій.
- ПРН 7. Дотримуватись норм академічної доброчесності під час навчання та провадження наукової діяльності з метою забезпечення довіри до результатів наукової роботи, знати основні правові категорії та особливості використання результатів інтелектуальної діяльності
- ПРН 8. Вміти визначати потенційно небезпечні виробничі процеси що можуть створювати загрозу виникнення надзвичайних ситуацій та дотримання правил безпеки життєдіяльності.
- ПРН 9. Знати особливості розвитку сучасної біологічної науки, основні методологічні принципи наукового дослідження, методологічний і методичний інструментарій проведення наукових досліджень за спеціалізацією.
- ПРН 10. Вміти моделювати основні процеси дослідження з метою вибору методів дослідження, апаратурного забезпечення або створення нових методик.
- ПРН 11. Вміти проводити статистичну обробку, аналіз та узагальнення отриманих експериментальних даних із використанням програмних засобів та сучасних інформаційних технологій, що використовують в галузі біології.
- ПРН 14. Використовувати інноваційні підходи для розв'язання конкретних біологічних завдань.

ПРН 16. Знати принципи розробки алгоритму та проведення дослідно-пошукової діяльності за спеціалізацією.

ПРН 17. Застосовувати набуті знання за спеціалізацією для вирішення конкретних практичних завдань.

ПРН 19. Моделювати об'єкти і процеси у живих організмах та їхніх компонентах із використанням математичних методів й інформаційних технологій.

4. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів/годин	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
3/ 90	16	16	58

5. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова/ вибіркова компонента
2020/2021	1	091 Біологія (Ботаніка)	1	Обов'язкова

6. Технічне й програмне забезпечення (обладнання)

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для: комунікації та опитувань; виконання домашніх завдань; виконання завдань самостійної роботи; проходження тестування (поточний, підсумковий контроль). Робота у KSUonline.

Програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Програмне забезпечення MS Windows; Star Office; 1С 7.7; Win RAR; Adobe Reader 9.

7. Політика курсу

- Курс передбачає роботу в колективі.
- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в дистанційному режимі за погодженням із керівником курсу та презентувати виконані завдання під час консультації викладача.
- Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли до теоретичного курсу, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.
- Усі завдання, передбачені навчальною програмою, мають бути виконані у встановлений термін.
- Дотримуватися Кодексу академічної доброчесності здобувача вищої освіти Херсонського державного університету.

8. Схема курсу

Тиждень, дата, години (вказується відповідно до розкладу навчальних занять)	Тема, план	Форма навчального заняття, кількість годин (аудиторної та самостійної роботи)	Список рекомендованих джерел (за нумерацією розділу 11)	Завдання	Максимальна кількість балів
Змістовий модуль 1. Основні поняття біобезпеки					
Тиждень _ дата: _____	1. Основні поняття біобезпеки.	Лекція 2 год, практичне заняття 2 год / самостійна робота – 8 год	1, 4, 7	Термінологічний словник. Підготовка реферату.	8
Тиждень _ дата: _____	2. Лабораторна біобезпека.	Лекція 2 год, практичне заняття 2 год / самостійна робота – 8 год	2, 3, 4, 5	Складання схеми забезпечення біологічної безпеки.	8
Тиждень _ дата: _____	3. Засоби індивідуального захисту.	Лекція 2 год, практичне заняття 2 год / самостійна робота – 8 год	1, 2, 5	Виконання практичної роботи «Засоби індивідуального захисту в лабораторії».	8
Тиждень _ дата: _____	4. Знаки безпеки і захисту здоров'я.	Лекція 2 год, практичне заняття 2 год / самостійна робота – 8 год	2, 3, 6	Виконання практичної роботи «Знаки безпеки і захисту здоров'я».	8
Максимальна кількість балів за модуль – 32 бали					
Змістовий модуль 2. Біоетика					
Тиждень _	5. Принципи	Лекція 2 год,	6, 7	Виконання	7

дата: _____	біоетики.	практичне заняття 2 год / самостійна робота ь– 8 год		практичної роботи «Застосування принципів біоетики».	
Тиждень _ дата: _____	6. Права людини як джерело біоетичних принципів і критеріїв поведінки	Лекція 2 год, практичне заняття 2 год / самостійна робота – 6 год	6,7	Виконання практичної роботи «Біоетичні принципи і критерії поведінки».	7
Тиждень _ дата: _____	7. Біоетика медико-біологічних експериментів і клінічних досліджень.	Лекція 2 год, практичне заняття 2 год / самостійна робота – 6 год	1, 4, 8	Виконання практичної роботи «Біоетика медико-біологічних експериментів і клінічних досліджень».	7
Тиждень _ дата: _____	8. Біоетичний контроль генетичних технологій та репродукції людини.	Лекція 2 год, практичне заняття 2 год / самостійна робота – 6 год	2, 3, 4, 5, 9	Виконання практичної роботи «контроль генетичних технологій»	7
Максимальна кількість балів за модуль – 28 балів					

9. Форма (метод) контрольного заходу та вимоги до оцінювання програмних результатів навчання

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, кейс-метод, перевірка робочих зошитів, тестовий контроль тощо.

Загальна оцінка з навчальної дисципліни складається з 60 балів – поточне оцінювання, 40 балів – результат екзамену. Максимальна кількість – 100 балів.

Оцінювання результатів навчання є сумою балів, одержаних за виконання окремих форм навчальної діяльності: поточне оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять, ведення робочого зошиту, виконання завдань самостійної роботи; оцінка (бали) за екзамен.

Критерії оцінювання результатів навчання

Аудиторна робота		Самостійна робота				Підсумковий контроль
		Ведення зошита		Індивідуальне завдання		40
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 1	Модуль 2	Модуль 1	Модуль 2	
16	14	8	7	8	7	60

Шкала оцінювання у ХДУ за ЄКТС

Сума балів /Local grade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/National grade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	FX		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Список рекомендованих джерел

Рекомендовані джерела

1. Ковальова, О. М., Лісний В.М, Амбросова Т. М., Смирнова В. І. Основи біоетики та біобезпеки. К. : ВСВ Медицина, 2016, 392 с.
2. Комісаренко С.В. «Прогрес у сучасній біології і проблеми біобезпеки в Україні» Режим доступу: <http://5fan.ru/wievjob/php?id=23442>.
3. Конвенція про охорону біологічного різноманіття від 05.06.1992 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_030.
4. Організація Об'єднаних Націй. Картахенський протокол про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття від 29.01.2000 р. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_935
5. Організація роботи та забезпечення санітарно-протиепідемічного режиму в лабораторно-діагностичних установах різного профілю: навч. посібник / В. В. Зленко, Н. Є. Пірятінська, М. І. Литвиненко та ін.; за ред. О. І. Залюбовської. – Харків: ХНМУ, 2015, 56 с.
6. Основи біоетики та біобезпеки: підручник / О. М. Ковальова, В.М. Лісний, Т. М. Амбросова, В. І. Смирнова. – К. : ВСВ «Медицина», 2016, 392 с.

7. Про приєднання України до Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття: Закон України від 12.09.2002 р. № 152-IV. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/152-15>.
8. Сорочинський Б.В., Блюм Я.Б. Принципи регулювання діяльності, що стосується ГМ організмів, та деякі проблеми біобезпеки в Україні // Фактори експериментальної еволюції організмів: зб. наук. праць. — К.:Логос, 2008, С. 435-439.
9. Стегній Б.Т. Проблеми біологічної безпеки та біологічного захисту у ветеринарній медицині та біотехнології / Стегній Б.Т., Герілович А.П., Ібатулін І.І та ін. / під ред. Стегнія Б.Т. Харків, «НТМТ», 2013, 414с.

Додаткові джерела

1. Головка, А. М. Біологічна та генетична безпека України [текст] // Міжвід. наук. темат. збірник. «Ветеринарна медицина». Харків, 2009. № 92, С. 10-13.
2. Державні санітарні норми та правила «Дезінфекція, передстерилізаційне очищення та стерилізація медичних виробів в закладах охорони здоров'я» Офіційний вісник України від 30.09.2014 — 2014 р., № 76, стор. 74, стаття 2163, код акту 73989/2014
3. ДНАОП 2.1.29.1.03-99 Правила охорони праці в лабораторіях ветеринарної медицини. Державний нормативний акт про охорону праці, Київ, 1999, 62с.
4. ДСП 9.9.5.-080-2002 Правила влаштування і безпеки роботи в лабораторіях (відділах, відділеннях) мікробіологічного профілю. Державні санітарні правила. Видання офіційне. Київ, 2002, 48с.
5. Зленко, В. В., Пірятінська, Н. Є., Литвиненко, М. І. Організація роботи та забезпечення санітарно-протипідемічного режиму в лабораторно-діагностичних установах різного профілю: навч. посібник. Харків: ХНМУ. 2015, 56с.
6. Картахенський протокол про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття від 29.01.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_935.